

Tijdschrift voor Numismatiek

EUROPEES GENOOTSCHAP VOOR MUNT- & PENNINGKUNDE

VOL. XXIII

Nr 4 - 1973

Redactie : MOORS E.

Bijdrage : Beschermend lid : 300 fr. te storten aan
Lid : 200 fr.

LE MAIRE, P., 53 de Broquevillelaan, 1200 Brussel of
op P.C.R. 8460.38 van het genootschap te Brussel of
via de Afdelingen

Nederlandse leden : briefwisseling aan MOORS, E.,
Oude Antwerpsebaan, 161, MECHELEN

PLAATSELIJKE MUNT- EN PENNINGKUNDE

Wij weten allen, dat tal van graven, hertogen of bisschoppen alsmede steden, kloosters en bisdommen tijdelijk munt sloegen met vorstelijke instemming.

Aan de teksten op deze stukken weten wij waar en door wie deze geslagen werden en in veel gevallen dragen zij ook een bijzonder muntteken. Deze merken kunnen wij zowel op munten als op penningen aantreffen ⁽¹⁾.

Wij zullen het nu hebben over penningen allerlei, die doorgaans heel wat minder belangstelling genieten dan het geld, dat eenmaal omloop had. Getuigen, door beeldenaar en tekst, de munststukken voor de muntheer (in casu de regerende vorst), de penningen hebben zeker meer troeven in handen om in aanmerking te komen als ge-

(1) — indien niet overtuigd, raadpleegt dan : Dugniolle, F. J. : Le jeton historique des dix-sept provinces des Pays-Bas. — 4 dln. — Brussel 1876 — 1880. (alle penningen chronologisch behandeld).

tuigen door een blijvend aandenken, dat zij zijn. Zij getuigen van een of andere gebeurtenis of feit van wat plaats vond tijdens de regeringsperiode van de vorst die toen regeerde, en waarin de penning tot stand kwam.

Niet alle herinneringspenningen uit een bepaalde periode hebben een onmiddellijk verband met een regerende vorst. Zo werden in de 19e eeuw gedenk- en herinneringspenningen fel gepopulariseerd én gekommercialiseerd! Inderdaad ze komen meer en meer in de mode. Naast privé-personen, maken nu ook gemeentebesturen en vooral allerlei verenigingen, maatschappijen en organisaties er gebruik van.

Al zulke stukken horen bij de plaatselijke numismatiek. Er is evenwel een groot verschil waar te nemen onder oogpunt van kunst bij het graveren in de eerste helft van vorige eeuw en zij die later ontstonden. Deze gekommercialiseerde penningslag is heel wat minder fraai, minder kunstvol en ook minder verzorgd. Ook het gebruikte muntmetaal getuigt daarvan: uitzonderlijk slaat men nog in zilver. Wel worden stukken verguld en verzilverd, als een verbloemde pil! Aanvankelijk slaat men nog stukken in koper (rood koper) om over te gaan op slag in brons. In het derde kwartaal van vorige eeuw wordt het nog erger, wanneer aluminium aantreedt. Niet dat een nieuw geslagen penning in aluminium geslagen minder fraai zou zijn. Maar eenmaal dat metaal vervuild is het moeilijk te reinigen; en eens wat geoxydeerd, wordt het een hopeloos geval.

Penningen hebben doorgaans een reële waarde, vooral dan een historische waarde en getuigenis op plaatselijk vlak. Zij werden ter gelegenheid van een of ander feit of gebeurtenis ontworpen en geslagen als daar zijn: een eerste steenlegging, een inhuldiging van een gebouw, de huldiging van een persoon, aanstelling van een nieuwe voorzitter of verjaringsfeest van een maatschappij, viering of aanstelling van een ere-voorzitter, een tentoonstelling of jaarbeurs, een prijs- of waarde-penning, enz., enz.

Aan deze plaatselijke numismatiek met zijn penningen, medailles, plaketten en draagpenningen, is nog maar weinig aandacht besteed. Tot hiertoe kwamen, in ons land, slechts zes steden aan de beurt. Geen enkel van die werken is in het Nederlands! (zij zijn er niet minder verdienstelijk om, maar dienen het volk niet). Hier volgt de lijst van deze publikaties: (steden alfabetisch)

Antwerpen: Fred. Verachter: Histoire métallique d'Anvers: Catalogue de la Collection Ter Brugge: monnaies, méreaux, jetons, médailles, plaques et empreintes (1575 nrs).
Verzameling sinds 1874 eigendom van de Stad Antwerpen.

Charleroi: Dr. Van Bastelaer: Histoire métallique de Charleroi: dessins et descriptions de jetons et médailles depuis 1660. — Monceaux — Mons 1871 — de 2e uitgave van 1901.

Gent: Prosper Claeys: Les médailles gantoises modernes (1792-1892) — Gent — 1909 — 300 blz.

Ieper: Alph. Vandenpeereboom: Essai de numismatique Yproise. Brussel 1877 — 398 blz. — 42 pl.

Mechelen: Leopold Van den Bergh: Catalogue descriptif des monnaies, jetons et médailles frappées à Malines, ou ayant trait à son histoire. — Mechelen 1899 — 2 dln.—samen 232 blz. — 168 pl.

Oostende: I. Van Isegem: Éléments de numismatique Ostendaise. Brussel 1903 — 128 blz. — fig. In de tekst.

Pittoors P.F.J.

MUNTPLAATSEN EN MUNTHEREN IN BEIDE LIMBURGEN

Het gebruik van geld, in de betekenis van *ongemunt geld*, is wel zo oud als de handel. Geld is immers een vorm van ruilwaar.

Oorspronkelijk stond het geld daarom zeer dicht bij de ruilwaar in natura. Het omvatte schelpen, lanspunten, sieraden, vee (in het Latijnse woord *pecunia* zit de stam *vee* = *pecus* nog in) en vooral klompen min of meer kostbaar metaal in allerlei vormen. Toen hier merktekens of zegels op aangebracht werden, ontstond het gemerkt of *gemunt geld*.

Dit munten werd steeds meer verzorgd, en kreeg op sommige ogenblikken politieke en propagandistische betekenis.

Steeds behield de munt een waarde in zich zelf. Na de Franse revolutie veranderde dit door het invoeren van papiergeld met een vertegenwoordigde waarde (assignaten).

De munt- en penningkunde, of *numismatiek*, die de munten als studieobject heeft, bezit een eigen interesse. En niet alleen voor de verzamelaar.

Omwille van dateringsmogelijkheden die ze bieden, krijgen munten vooreerst een bijzondere betekenis om grondlagen en gevonden stukken in een bepaalde tijd thuis te wijzen.

Zij kunnen door hun beelden en opschriften daarbij een stuk geschiedenis duidelijker maken.

Over het economisch leven brengen zij bijzonderheden.

Door hun kunstig uitzicht horen zij tevens thuis in de kunstgeschiedenis en leveren zij bijdragen over eigentijdse leefgewoonten, kleding, religie, enz.

In onze streken werd een merkwaardige muntenoogst verzameld.

Uit de oudere tijden zijn er munten gevonden van de meeste stammen der *Oud-Belgen* (einde IJzertijd), van de *Romeinen*, de *Franken* en de *Merovingers*.

Waar deze munten geslagen werden is vaak een open vraag.

Voor de *Karolingische Tijd* zijn bij ons twee muntplaatsen bekend nl. St.-Truiden en Kuringen ⁽¹⁾.

Voor de *Late Middeleeuwen* en de *Nieuwe Tijd* zijn in Limburg betrekkelijk veel muntplaatsen bekend. Hierbij een overzicht ervan waarin wij onderscheiden: Loonse munten, Luikse munten en ettelijke van diverse oorsprong ⁽²⁾.

A. Loonse Muntplaatsen.

Van de Loonse graven liet graaf Arnold VII (graaf van Loon 1280-1323 en graaf van Chiny 1299-1315) de schoonste reeks munten slaan.

Deze kwamen uit 6 ateliers nl.:

Bonn (tijdelijk atelier van gemeenschapsmunten met Brabant),
Brustem,

Hasselt (muntatelier opgericht in 1291),

Hendrieken (bij Loon),

Ivoy (in het graafschap Chiny),

Loon zelf.

De eerste munten van Graaf Arnold waren:

— Sterlings (of 1/3 groten) met schild van Loon.

Deze sterlings zijn van het type dat o.a. ook geslagen werd door Jan I van Brabant, Engerrand van Crequi, bisschop van Cambrais en Guy de Dampierre, graaf van Namen.

— 2/3 adelaars-groten. De voorzijde is geïmiteerd op de Vlaamse munten van Margaretha van Constantinopel (1244).

— Denieren met hoofd (of 1/12 groten) en op de keerzijde een kruis, vergezeld van 4 rozen, zoals munten welke Floris V, graaf van Holland (1266-1298) liet slaan te Dordrecht.

Later volgen:

— Tourse groten, geslagen te Hasselt.

— Groten *au portrait dit brabancon*, geslagen te Loon.

— 2/3 riddergroten (volgens type van Henegouwen) geslagen te Hasselt.

(1) HENDRICKX, M., *Is Kuringen een Karolingische muntplaats?*, in *Limburg*, XLIX, 1970, 6, p. 294-296. — BUL. 3/1973 EGMP blz 43.

(2) Zie o.a. ENNO VAN GELDER, H., *De Nederlandse munten*, Aula, 213.

DE CHESTRET DE HANEFFE, J., *Numismatique de la Principauté de Liège et de ses dépendances*, Bruxelles, 1890.

MEERT, C., *Les ateliers des petites seigneuries Belges sous la période Bourguignonne et la domination espagnole*, in *Revue belge de Numismatique et de Sigillographie*, 1970.

MEERT, C., *Ateliers monétaires de la Belgique (VIIe -XXe siècle)*, verscheen als bijvoegsel in *Jeunesses Numismatiques*, 1971-1972.

— Sterlings met hoofd (of 1/3 groten), eerst ongekroond, dan gekroond. Zonder naam van atelier.

— Denieren met hoofd (of 1/2 groten), zonder roos in de kwartieren van het kruis, geslagen te Hendrieken.

— Dubbele denieren (imitaties van de dubbele *royal parisis* van Philips de Schone). Zonder naam van atelier, of geslagen te Ivoy.

— Dubbele en enkele denieren (imitaties van de *royal tournoi* van Philips de Schone) zonder naam van atelier, of geslagen te Hasselt.

Wanneer het graafschap Loon overging naar de Heren van Heinsberg ⁽³⁾ liet Diederik III van Heinsberg (1336-1361) de volgende munttypen slaan te Loon: gouden lammen, goudgulden, tourse groten, driekoningengroten, leeuwegroten en kruisgroten. Te Hasselt liet hij slaan: kruisgroten, adelaarsgroten, keizersgroten, sterlings, kopkens en zwartpenninggroten (of turnosen).

Godfried III (1361-1395) liet te Loon slaan: goudgulden, Tourse groten (of turnosen), schellingen en dubbele schellingen.

Vermelden we dat de Heren van Heinsberg ook munt lieten slaan te Heinsberg, Blankenberg, Gangelt, Avioth, Dollendorf, Honnef, Wassenberg en Geilenkirchen.

Arnold van Rummen, pretendent (1365-1367) sloeg munt te Bree

B. Luikse Muntplaatsen in Limburg.

Eigenbilzen.

Jan Van Beieren (1389-1418) (*billon noir*).

Hasselt.

Jan van Heinsberg (1419-1455) (*denier noir + goud en zilver*)

Lodewijk van Bourbon (1456-1482) (*brulé — petit brulé*).

Jan van der Marck (1482-1484) (*brulé*).

Jan von Horn (1484-1505) en de meeste van zijn opvolgers.

Herk-de-Stad.

Arnold van Horn (1378-1389).

Jan van Beieren (1389-1418) (*billon noir*).

Kuringen.

Jan van Heinsberg (1419-1455) (*denier noir*).

Lodewijk van Bourbon (1456-1482) (*brulé + petit brulé*).

Maaseik.

Ernest van Beieren (1581-1612) (*koper en zilver*).

Ferdinand van Beieren (1612-1650) (*koper*).

Sint-Truiden.

(3) KOCHS, H., *Die Münzen der Herren von Heinsberg und der Herren von Randeraeth*, overdruk uit *Heimatkalender des Selbstkreises Geilenkirchen-Heinsberg*, 1962-'63-'64.

Eerst bezaten de bisschoppen van Metz het muntrecht te Sint Truiden. Later werd dit overgenomen door de Luikse bisschoppen :
Jan van Beieren (1389-1418).

Jan van Horn (1484-1505) (*brulé*).

Tongeren.

Jan van Arckel (1364-1378) (*zilver*).

Arnold van Horn (1378-1389) (*goud*).

Even buiten het huidige Belgisch-Limburg waren er Luikse ateliers te *Maastricht* (Sint-Pieter) en te *Weert*.

Te Maastricht onder Engelbert van der Marck (1345-1364).

Jan van Heinsberg (1419-1455).

Cornelis van Berghes (1348-1544).

Te Weert onder Jan van Horn (1484-1050).

C. Andere muntplaatsen in Limburg.

Zij danken blijkbaar meestal hun muntrecht aan de Loonse graven.

Geenrijt en Zonhoven.

Engelbert van der Marck, heer van Zolder-Zonhoven-Vogelzang (1386-1422).

Gerdingen.

Johanna van Merwede, dame van Stein (1449-1467).

Deze liet imitaties slaan van de kleine parisis.

Zeer weinig munten bleven bewaard.

Grote Brogel.

Jan Van Bunde, heer van Bocholt (1420-1456).

Gruitrode.

Hier werden enkel kleine koperen muntjes geslagen en geen goud of zilver zoals soms foutief vermeld!

Gruitrode was sedert 1414 een kommanderij van De Oude Biezen. Muntheren waren :

Iwan van Cortenbach (1430-1440).

Mathias van der Straeten (1460-1467).

Nicolaas van der Dussen (1467-1487).

Halen.

De Brabantse hertogen hadden aldaar een atelier. Wanneer het atelier in werking trad is niet juist bekend. Volgens meerdere auteurs zou een reeks gemunt zijn door de hertogen Hendrik II (1235-1247) en (of) Hendrik III (1247-1261). Jan III (1312-1355), hertog van Brabant, liet er slaan : sterlings en denieren met de vermelding *Moneta Halensis*.

Kessenich en Kinrooi.

Hier werd klein geld geslagen onder Jan II van Horn.

Munsterbilzen (abdij).

Een zilveren muntje uit de 11^e eeuw wordt bewaard in de verzameling van het Klein Seminarie te St.-Truiden.

Rekem (4).

Lodewijk van Stein-Diepenbeek (?-1355).

Hendrik van Stein-Diepenbeek (1355-1397).

Arnold van Stein.

Wilhelm I van Sombrefe (1397-1400).

Wilhelm II van Sombrefe (1400-1475) (ook met titel *Boorseme*).

Wilhelm III van Sombrefe (1475-1484).

Jan van Pymont (1512-?) (ook met titel *Wezet*).

Wilhelm van Vlodorp (1556-1565).

Jan Quadt van Wyckradt (1565-?).

Wilhelm Quadt van Wyckradt (?-1590).

Herman van Aspremont-Lynden (1590-1603).

Ernest van Aspremont-Lunden (1603-1636).

Ferdinand van Aspremont-Lynden (1636-1665).

Frans-Gobert van Aspremont-Lynden (1665-1703).

Ferdinand-Gobert van Aspremont-Lynden (1703-1708).

Rummen.

Alhoewel buiten ons Limburg menen wij toch deze muntplaats te moeten vermelden.

Arnold van Oreye, heer van Quaetbeek (1355-1370) sloeg er mooie gouden en zilveren munten.

Jan II van Wesemael (1415-1464) sloeg er zilveren groten.

Johanna van Wesemael (1464-1674) gehuwd met Hendrik van Diest, liet er klein geld slaan.

Hendrik van Riviere, sloeg zilveren en gouden stukken.

Zolder en Zonhoven.

Hendrik van Bastogne, heer van Zolder en Vogelzang, kastelein van Durbey (1422-1455).

Zolder.

Jan van Elteren, heer van Vogelzang (1457-1487).

D. Muntplaatsen in het huidige Nederlandse Limburg.

Bleierheide of Terblijt.

De heren van Heid en Blijd, namelijk uit het geslacht Bongerd, sloegen er munt.

Godard van Bongerd, heer van der Heide (1342-1373).

Willem I van Bongerd, heer van Heide en Blijt (1554-1596).

Born en Sittard.

Heren van Born en Sittard, een jongere tak van het huis van Valkenburg, sloegen munt te Born en te Sittard, en in hun bezittingen in Noord-Brabant nl. Ravenstein en Asperen.

Walram van Valkenburg, heer van Born (1356-1378).

(4) HENDRICKX, M., *De munten van Rekem*, in *Limburg*, XLVIII, 1969, 3, p. 136-138

Reinoud van Valkenburg, heer van Born (1378-1396).
Odilia van Salm, vrouwe van Born (1396-1400).

Bunde.

De heren van Bunde, nl. Jan van Bunde, sloeg er omstreeks 1450 klein geld.

Elslo.

Heren van Elslo :
Koenraad II van Schoonvorst (1403-1448).
Jan van Bunde, pandheer (1448-1456).
Adriaan I van Gavere (1480-?).

Gennep.

De heren van Gennep sloegen munt tegen het einde van de 14^e eeuw.

Reinald van Brederode (?-1390).
Johanna, vrouwe van Gennep (1390-1402).

Grevenbicht.

Door de heren van Elslo :
Koenraad II van Schoonvorst (1403-1448) (op de munten wordt Grevenbicht evenals Obbicht = Bicht genoemd).

Gronsveld ⁽⁵⁾.

Door de heren en sinds 1586 door de graven van Gronsveld uit het huis Bronkhorst-Batenburg :

Diederik II, heer van Batenburg en Gronsveld (1444-1451).
Hendrik, heer van Gronsveld (1451-1496).
Diederik III, heer van Gronsveld (1496-1508).
Jan I, vrijheer van Gronsveld (1508-1559).
Willem, vrijheer van Gronsveld (1559-1563).
Jan II, graaf van Gronsveld (1588-1617).
Joost Maximiliaan, graaf van Gronsveld (1617-1662).
Jan Frans, graaf van Gronsveld (1662-1719).

Limbricht.

Heren van Limbricht :
Jan Scheiffard van Merode (1451-1490).
Zeer weinig munten bleven bewaard.

Maastricht.

In de 7^e eeuw sloegen Merovingische monetarii een mooie reeks gouden trientes (enkelv. = triens).
Onder de Karolingers werden van Pepijn tot Lodewijk II (877-879) zilveren denieren geslagen te Maastricht (niet talrijk).
Later hadden de Duitse koningen belangrijke rechten te Maastricht Samen met de Luikse bisschoppen. Naast het Luiks atelier was er dus ook een keizerrijk, vanaf Otto III (983-1002) tot Frederik I (1152-1190).

(5) Over deze muntplaats verscheen J. P. J. A. M. VAN DAALLEN, *De munten van het Graafschap Gronsveld*, 1964.

In 1204 ging het muntrecht over op de hertogen van Brabant die er meermaals gebruik van maakten.

Hendrik I (1204-1235).

Jan I (1267-1294).

Jan II (1294-1312).

Jan III (1312-1355).

Wenzel (of Wenceslas) en Johanna (1355-1383).

Johanna (1383-1400).

Jan IV (1415-1427).

(Vanaf Wenzel is de munt gevestigd *in den Vroenhof*).

Onder de Oostenrijkse landsheren werd in 1500 wederom een Brabantse munt gevestigd in den Vroenhof. De ster van het stadswapen wordt nu het muntteken van het Maastrichts atelier. Dit hof bleef bestaan tot in 1632, toen de Staten-Generaal de macht overnamen.

Toen Maastricht in 1579 belegerd werd door de Spanjaarden onder Alex. Farnese werd een reeks koperen noodgeld uitgegeven, nl. 1/2, 2, 8, 12, 16, 24, en 40 st.

Wanneer tijdens de oorlog tegen Frankrijk, Maastricht in 1794 belegerd werd door de legers van Jourdan en Kleber, liet de prins van Hessen te Maastricht zilveren noodgeld slaan van 100 en 50 st.

Obbicht.

Heren van Bicht (Op-Bicht) — uit het geslacht Van der Donck :
Jan van der Donck, heer van half-Bicht (1431-1475).

Nicolaas Van der Donck, heer van half-Bicht (1467 - na 1506).

Roermond.

In deze stad van het overkwartier sloegen de hertogen van Gelder munt :

Reinald II (1326-1343).

Reinald III (1343-1361 en 1371).

Eduard, regent (1353-1360).

Willem I (1371-1402).

Karel van Egmont (1477-1538).

In 1492 ontving de stad van de hertog het recht om klein geld te slaan.

Van dit recht maakte de stad onder de elkaar opvolgende landsheren gebruik tot in 1679.

Rolduc.

Door de Hertog Walram IV van Limburg (1247-1280) werd een enkele munt — vermoedelijk te Rolduc — geslagen.

Stein.

Heren van Stein :

Arnold III, heer van Stein (1346-1381).

Johanna van Merwede, vrouw van Stein (1449 - na 1467).

Stevensweert.

De heren van het huis Bergh :

Frederik, graaf van den Bergh.

Hij sloeg te Stevensweert van 1580 tot 1582.

Van circa 1620 tot 1632 sloegen munt te Stevensweert :

Hendrik van de Bergh (graaf) (1618-1626).

Herman Frederik van den Bergh (graaf) (1626-1632).

Thorn.

De abdij van Thorn bezat ook het muntrecht.

In de 11^e eeuw lieten de abdisen enkele anonieme penningen slaan.

De volgende abdisen lieten later, in de 16de eeuw, een mooie reeks munten slaan :

Margaretha van Brederode (1531-1577).

Anna van der Mark (1604-1631).

Valkenburg.

Heerlijkheid — sedert 1356 graafschap.

Vermoedelijk werd gemunt door de heren van Valkenburg uit het huis Heinsberg :

Reinoud I, heer van Valkenburg (1305-1333).

Diederik IV, heer van Valkenburg (1333-1346).

Jan, heer van Valkenburg (1346-1352).

Reinhard van Schoonvorst, heer van Valkenburg (1353-1355).

Willem II, hertog van Gulik, graaf van Valkenburg (1357-1361).

Philips de Stoute, hertog van Bourgondië, graaf van Vlaanderen. pandheer (1389-1404).

Frederik IV, graaf van Meurs en Saarwerden, pandheer (1415-1439).

Venlo.

Er werd gemunt door de hertogen van Gelre (Gelder) :

Eduard, regent (1353-1360).

Eduard, hertog (1361-1371).

Willem I (1371-1402).

Venray.

Reinold IV van Gelder — liet vóór zijn opvolging als hertog, munten te Venray, in zijn apanage Kessel (1394-1402).

Weert.

Hier werd gemunt door de Heren (sedert 1450, graven) van Horn :

Willem IV (1333-1345).

Willem V (1345-1358).

Diederik Loef (1358-1374), de bouwer van Loevestein.

Willem VI (1374-1415)

Philips van Montmorency, graaf van Horn (1540-1568).

Wessem.

De abdij St.-Pantaleon te Keulen bezat het muntrecht te Wessem waar aartsbisschop Hiedolf van Keulen (1076-1078) munt liet slaan.

Wanneer in 1219 Wessem in het bezit kwam van de heren van Horn sloegen deze er ook munt tot † 1360.

Deze heren worden vermeld onder Weert.

L. Bibliografie.

1. In de reeks *Numismatic Pockets* (uitgever J. De Mey, 58, Rue de l'Association, Bruxelles) verschenen tot nu toe in verband met onze Belgische numismatiek de volgende nummers :

G. PAUWELS, *Les monnaies de Gaule Belgique*.

J. DE MEY, *Les monnaies de Namur*.

J. DE MEY, *Les monnaies des ducs de Brabant*. Tome I (1106-1467). Tome II (1467-1598).

J. DE MEY, *Les monnaies de cuivre liégeoises (1378-1763)*.

J. DE MEY, *Les monnaies de Reckheim* (Rekem) (1340-1720).

J. DE MEY - G. PAUWELS, *Les monnaies du Benelux* (1790-1967).

M. THIRION - F. J. BINGEN, *Les monnaies de convention et de nécessité belges*.

Deze vulgariserende werkjes zijn rijkelijk geïllustreerd. In sommige delen zijn richtprijzen vermeld voor de verzamelaars.

2. Nuttig zijn steeds de standaardwerken van A. DELMONTE : *De gouden Benelux*, repertorium van de gouden munten, geslagen in het gebied van de voormalige Nederlanden. Amsterdam 1964. *De zilveren Benelux*, hele - halve - kwartdaalders en noodmunten geslagen in het gebied van de voormalige noordelijke en zuidelijke Nederlanden. Amsterdam 1967.

3. H. ENNO VAN GELDER en MARCEL HOC, *Les Monnaies des Pays-Bas, Bourguignons et Espagnols*. 1434-1713, Amsterdam 1960. Supplement 1964.

4. A. N. ZADOKS - JOSEPHUS JITTA en W. A. VAN ES, *Muntwijzer voor de Romeinse Tijd*. 's Gravenhage, 1962. Een praktisch werkje met uitgebreide inleiding over het Romeins muntwezen enz.

5. Zeer algemeen, maar zeer nuttig voor het onderwijs : J. BAERTEN, *Het Geld vroeger en nu*. *Vlaamse pockets*, 1, 1965.

M. HENDRICKX - A. CLAASSEN

**DE BELEGERINGSMUNTEN
VAN HET GROTE OPROER**

KILKENNY

Sinds oktober 1641 was de heersende opstand in Engeland, voor de Ieren een welgekomen gelegenheid om revolte te plegen. Meer dan 40.000 engelse kolonisten, zonder onderscheid van rang, geslacht of

ouderdom, werden medogenloos afgeslacht. Zij proclameerden de confederatie van katholieken, installeerden de zetel van hun regering te Kilkenny en gingen over tot het aanmaken van munten.

1/2 Kroon. Zilver.

V/ De koning te paard, links kijkend
CAROLVS . D . G . MA(G) . BR(I) . FR(A) . ET . HI(B) . RE(X).
K/ Koninklijke wapens temidden de letters C-R.
. CHRISTO . AVSPICE . REGNO

De graveerkunst van dit stuk is zeer primitief, er bestaan veel variëteiten van inschriften.

1/2 Penny. Koper.

V/ kroon over twee gekruiste schepters
CAROLVS : D : G : MAG : BRI
K/ Harp.
FRA(N) : ET : HIB(ER) : REX.

Deze munten waren zeer ruw en derhalve gemakkelijk te imiteren. De valsmunters maakten hiervan gretig gebruik en de regering liet de echte stukken die terug in haar bezit geraakten, tegenstempelen. Wij kennen volgende stempels :

1. 5 kastelen geschikt als vijflobbige versiering.
2. een schild met een kasteel erop waarboven de letter K
3. een schild met de letter K.

Farthing. Koper.

Zelfde type als de 1/2 penny, inschriften :

V/ CARO : D : G : MAG : BRI

K/ FRA : ET : HIB : REX.

Om te eindigen vermelden we nog dat talrijke verschillende koperen stukken tegengestempeld werden met het woord KILKENNY.

MUNTEN VAN INCHQUIN

In januari 1964 beveelt Lord Inchquin het slaan van gouden en zilveren muntplaatjes om diegene te betalen welke metaal naar het muntatelier van Dublin brachten. Deze onregelmatige muntplaatjes waarop hun gewicht met een tegenstempeling gemerkt was, waren wettig betaalmiddel.

a. Eerste uitgifte

2 Pistolen. Goud.

Tegenstempeling : 8 dwt : op beide zijden.
14 gr

Pistool. Goud.

Tegenstempeling 4 dwt : op beide zijden.
7 gr

Pistool. Goud.

Idem maar 4 dwt en keerzijde 4 dwt
6 gr 7 gr

Kroon. Zilver.

Tegenstempeling dwt ∴ gr. op beide zijden.
19 . . . 8

Kroon. Zilver.

Idem maar dwt : gr
19 . . . 8

Kroon. Zilver.

Idem maar dwt 9
19 . . . 8

Kroon. Zilver.

Idem, maar achterwaarts inschrift SG : ttwb op beide zijden
8. eI

1/2 Kroon. Zilver.

Tegenstempeling: dwt: gr op beide zijden
9 : 16

1/2 Kroon. Zilver.

Idem maar dwt. gr
9 : 16

Shilling. Zilver.

Tegenstempeling dwt: gr
3 : 21

Er bestaat een enig eksemplaar dat slecht op éne zijde een tegenstempeling vertoont.

9 Pences. Zilver.

Tegenstempeling dwt: gr. op beide zijden
2 : 20

6 Pences. Zilver.

Tegenstempeling dwt: gr. op beide zijden
1 : 22

Groat. Zilver.

Tegenstempeling dwt: gr. op beide zijden
1 : 6

b. Tweede uitgifte

9 Pences. Zilver.

V/ Zoals de eerste uitgifte
K/ 9 ringetjes in een kring.

6 Pences. Zilver.

V/ Zoals de eerste uitgifte
K/ 6 ringetjes in een kring

Groat. Zilver.

V/ Zoals de eerste uitgifte
K/ 4 ringetjes in een kring

3 Pences. Zilver.

V/ Tegenstempeling gr.
22

K/ 3 ringetjes in een kring

c. Derde uitgifte

Kroon. Zilver.

Tegenstempeling, V.s in een kring, op beide zijden

Kroon. Zilver.

Idem maar achterwaarts « inschrift » SV

1/2 Kroon. Zilver.

Tegenstempeling, S. D in een dubbele kring, op beide zijden
II. VI

DE MUNTEN VAN D'ORMOND

In 1643 liet de onderkoning van Ierland, de markies James d'Ormond, een reeks noodmunten aanmaken.

Kroon. Zilver.

V/ Kroon waaronder CR

K/ Grote V met ertussen een S (5 shilling) (bovende S van de keerzijde staat soms een spiraal)

1/2 Kroon. Zilver.

K/ II - VI waarboven respectievelijk een S en een D.

Shilling. Zilver.

K/ XII waarboven een D.

Slot volgt